

گزارش نقض حقوق بشر در ایران در سال ۱۴۰۰

(۱ فروردین ۱۴۰۰ – ۲۹ اسفند ۱۴۰۰)

مرکز آمار لیگ حقوق بشر زندانیان ایران (نفس در قفس) – اسفند ۱۴۰۰

مقدمه

گزارش ذیل حاصل تلاش مستمر و روزانه همکاران لیگ حقوق بشر زندانیان ایران (نفس در قفس) در جمع آوری و مستندسازی گزارشات از منابع مستقیم، غیر مستقیم و متعدد حقوق بشری در طول سال بوده که اغلب بصورت روزانه نیز در سایت «نفس در قفس»، ارگان خبری لیگ حقوق بشر زندانیان ایران، منعکس گردیده است.

در جمع بندی کلی بر اساس آمارهای ثبت گردیده از اول فروردین تا ۲۹ اسفند ۱۴۰۰ دست کم ۳۸۳ شهروند توسط مقامات جمهوری اسلامی اعدام شده‌اند. از نظر اتهام بیشترین اعدامها مربوط به اتهام مربوط به مواد مخدر و قتل است.

بعد از سرکار آمدن ابراهیم رئیسی یکی از عاملین اصلی قتل عام زندانیان سیاسی در تابستان ۱۳۶۷ به عنوان رئیس جمهور سرکوب در جامعه ایران شدت گرفته است. در سال ۱۴۰۰ بیش از ۲۰۰۶ مورد دستگیری با بیش از ۱۱۹۰ سال و ۳ ماه و ۲۹ روز حکم حبس برای زندانیان سیاسی عقیدتی، فعالین صنفی، مدنی، کارگری و فضای مجازی صادر گردیده است. همچنین محکومیت به ۴۲۵۵ ضربه شلاق برای شهروندان در سال گذشته صادر گردید. این در حالیست که بسیاری از احکام اعدام، دستگیری و احکام شلاق در رسانه‌های حکومتی بازتابی نداشته و با توجه به نبود اجازه فعالیت حقوق بشری در داخل کشور، فعالین حقوق بشری و خانواده های آسیب دیده محدودیتهای زیادی برای انعکاس موارد مبتلابه دارند.

لذا طبیعی است که آمارهای واقعی بسی بیشتر از موارد ثبت گردیده است. هر چند موارد نقض حقوق بشر در ایران بسیار متعدد و گسترده است اما مباحث ارائه گردیده فعلی در رابطه با موارد اعدامها، بازداشت و صدور احکام حبس و صدور حکم شلاق است، همچنین فهرستی از موارد نقض حقوق بشر و رویدادهای مهم در ارتباط با نقض حقوق بشر در سال گذشته یادآوری می شود. امید که با همکاری علاقمندان و فعالین و عموم کسانی که در قبال نقض حقوق انسانی هموطنان احساس مسئولیت کرده و با انعکاس اخبار و اطلاعات مربوطه مانع تضییع حقوق مردم در شرایط سانسور و خفقان می شوند گام مثبت برداریم. لیگ حقوق بشر زندانیان ایران (نفس در قفس) از همراهی و همکاری شما و پذیرش و انعکاس اخبار و اطلاعات مربوطه استقبال می کند.

جمع بندی گزارش مربوط به اعدام ها در طول سال ۱۴۰۰ :

اعدام سهل ترین و کوتاه ترین شیوه مجازات است که بدلیل غیر قابل برگشت بودن امکان جبران خطا یا اشتباه در آن وجود ندارد؛ بنابراین و باتوجه به دلایل متعدد علمی مجازات اعدام با چالش هایی جدی رو برو بوده و در بسیاری از کشورها چنین مجازاتی کنار گذاشته شده است اما در قوانین جمهوری اسلامی مجازات اعدام بعنوان یکی از ابزارها و روشهای اعمال حاکمیت و در راستای سیاست ارباب، تحت عناوین مختلف (الف) قصاصی (ب) حدی (ج) تعزیری پیش بینی شده است.

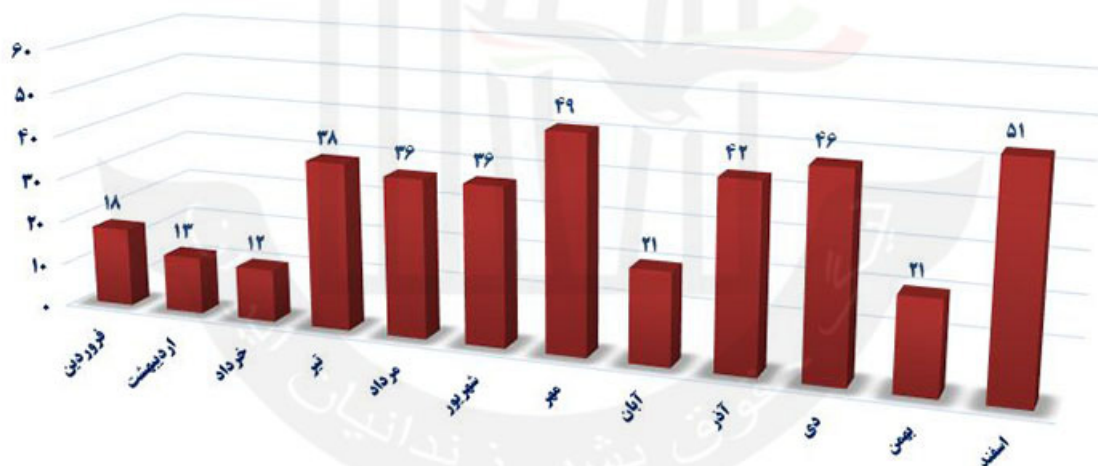
۱- **اعدام قصاصی** : این نوع اعدام هرچند در مورد قتل عمد و با حضور شاکی خصوصی است اما اجازه ولی فقیه از عوامل موثر در آن است و فراتر از موضوع بین شاکی و متشاکی، بعنوان ابزاری برای ایجاد وحشت و مجازاتی که جامعه را نیز متأثر می کند بصورت گسترده و ناعادلانه و با قوانین پرچالش به اجرا گذاشته می شود. علاوه بر اینکه شرایط اجتماعی امروز، پیشرفت جوامع، تعاریف نوین حقوق بشری و مجازات های جایگزین در قوانین مترقی، هیچ تناسبی با مسئله قصاص که خاص شرایط و زمان مربوط به جوامع سنتی و پیشین بود، ندارد

۲- **اعدام حدی**: یعنی مجازات مرگی که از طرف شارع معین شده و نمی توان آن را به کمتر از مرگ تقلیل داد از جمله : جرایم جنسی مثل زنا و لواط. جرایم علیه دین و علیه به اصطلاح جامعه اسلامی که شامل محاربه و ارتداد است.

۳- **اعدام تعزیری** : یعنی مجازاتی که از طرف حاکم معین میشود، ناگفته پیداست که در اعدام حدی از باب محاربه و ارتداد و در اعدام تعزیری از لحاظ باز بودن دست حاکمیت در اعمال سلیقه و تفسیر شخصی تا چه اندازه مانور برای شمول حکم اعدام وجود دارد فلذا تغییر سیاست و افزایش اعدام ها در شرایط پر مخاطره برای حکومت، در این زمینه از لحاظ قانونی میسر شده است.

در طول سال ۱۴۰۰ طبق آمار مستند مرکز آمار لیگ حقوق بشر زندانیان ایران (با اسامی مشخص) دستکم ۳۸۳ مورد اعدام اجرا گردیده و حداقل ۱۱۰ مورد نیز حکم اعدام صادر یا مورد تأیید دیوان قرار گرفته است.

اعدام های صورت گرفته در سال ۱۴۰۰ به تفکیک ماه

بالاترین آمار اعدام در ماه اسفند صورت گرفته است. در روزهای اخیر در زندان عادل آباد شیراز دستکم ۲۴ زندانی به اتهامات «قتل» و «مواد مخدر» اعدام شدند. همه‌ی اعدام‌های صورت گرفته در عادل آباد شیراز مخفیانه بوده و به احتمال زیاد تعداد واقعی اعدام‌ها بیش از این می‌باشد.

طبق نمودار بالا کمترین آمار اعدام مربوط به ماه خرداد می‌شود. در این ماه به دلیل برگزاری انتخابات ریاست جمهوری تعداد اعدام‌های صورت گرفته بسیار کم شد اما بعد از این دوره کوتاه مدت، شاهد افزایش شمار آمار اعدام‌ها هستیم که در ماه اسفند به بالاترین تعداد رسیده است.

پیش از این غلامحسین اژه‌ای، رئیس قوه قضاییه، از تعیین تکلیف کردن پرونده‌های اعدام تا پایان سال جاری خبر داده بود و می‌توان اعدام‌های صورت گرفته در شیراز را در این راستا قلمداد کرد.

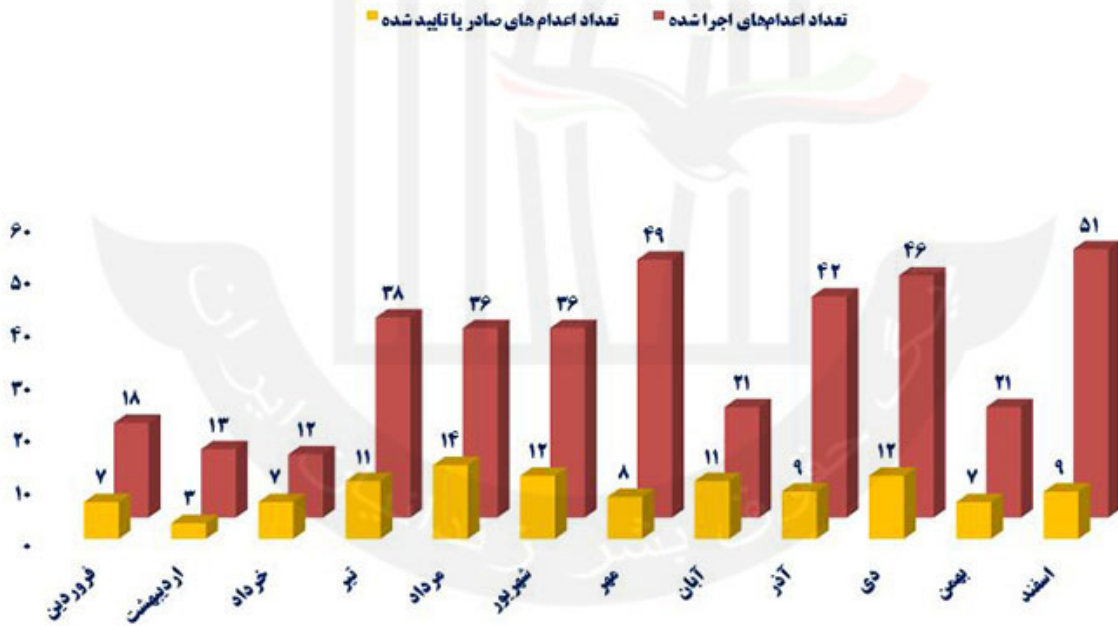
نمودار زیر آمار اعدام‌های صادر یا تایید شده را به تفکیک هر ماه نشان می‌دهد:

آمار صدور و تایید حکم اعدام در سال ۱۴۰۰ به تفکیک ماه

نمودار زیر مقایسه آماری صدور اعدام و اجرای احکام اعدام به تفکیک هر ماه در سال ۱۴۰۰ نشان می‌دهد:

مقایسه نموداری اعدام صادر شده و اجرا شده به تفکیک هر ماه در سال ۱۴۰۰

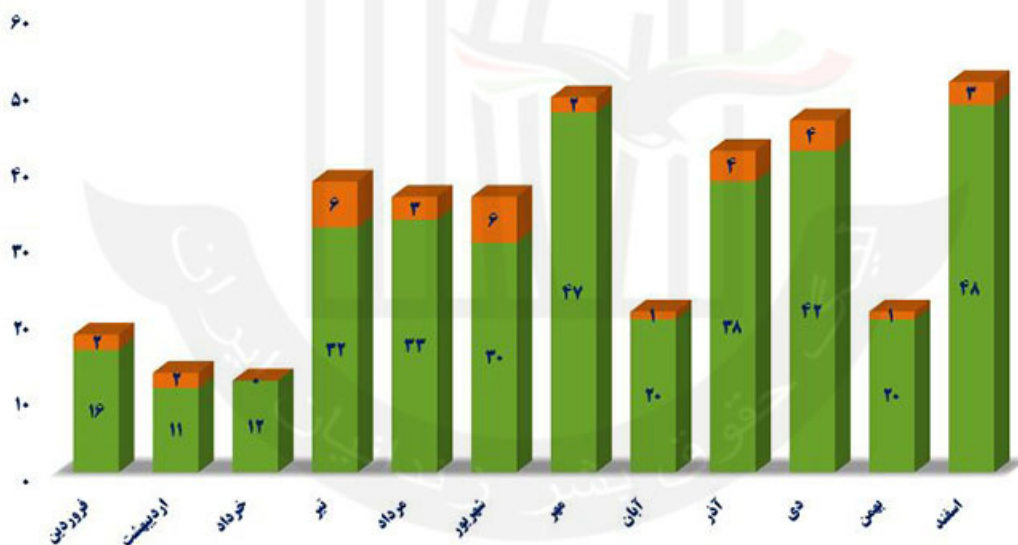

اکثر احکام اعدام در ایران به صورت مخفیانه اجرا می‌شود و از اینرو شمار اعدام‌های صورت گرفته به طور واقعی از آنچه که فعالین حقوق بشر منتشر می‌کنند، بیشتر است.

از میان ۲۸۳ اعدام صورت گرفته در یکسال گذشته تنها ۳۴ مورد در رسانه‌های حکومتی اعلام شده است و بقیه اعدام‌ها با تلاش فعالین حقوق بشر از طریق زندانیان دیگر و یا خانواده اعدامیان صورت گرفته است.

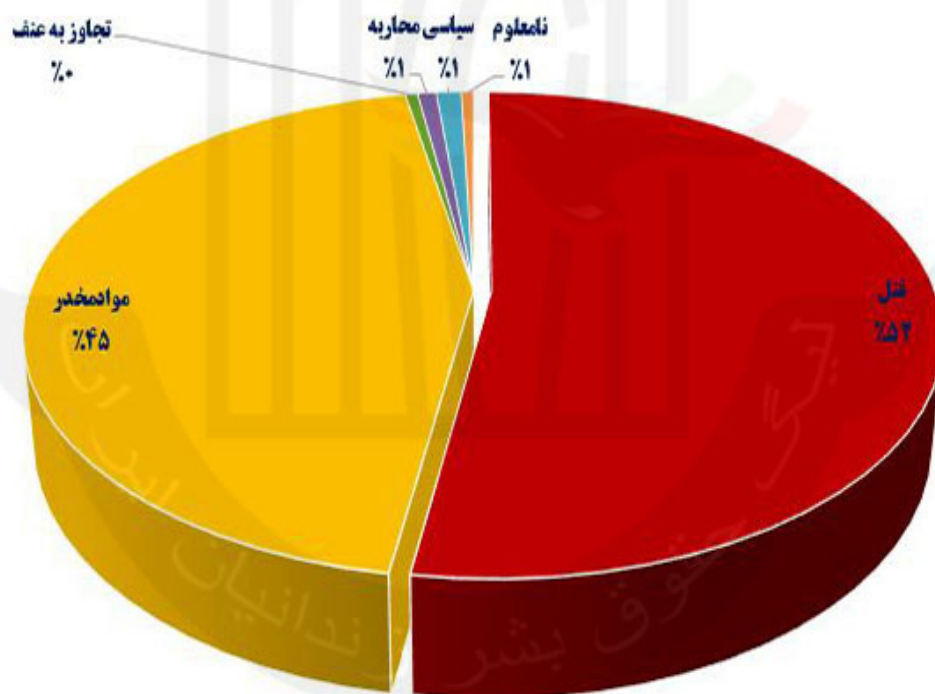
نمودار زیر مقایسه تعداد اعدام‌های مخفیانه و اعدام‌های اعلام شده را به تفکیک هر ماه نشان می‌دهد:

مقایسه آماری اعدام‌های مخفی و اعلام شده در طول سال ۱۴۰۰

از نظر تفکیک اتهامات، اکثر اعدام‌ها مربوط به متهمین مرتبط با اتهام «موادمخدر» و «قتل» است. ۴ مورد نیز مربوط به اعدام زندانیان سیاسی از جمله اجرای حکم اعدام حیدر قربانی در زندان سنندج در تاریخ ۲۸ آذرماه بود که گزارشگران حقوق بشر سازمان ملل، جاوید رحمان و موریس تیدبال -بینز، با انتشار بیانیه‌ای آن را محکوم و اجرای چنین حکمی را نقض قوانین بین‌المللی حقوق بشر دانستند که در یک روند ناعادلانه و ناقض حقوق و درحالی که پرونده وی هنوز در دیوان عالی کشور در دست بررسی بود، بطور مخفیانه اعدام گردید. این گزارشگران بصورت واضح بیان کردند: «در شرایط تداوم اعتراضات و نارضایتی‌های گسترده از مسئولان نگران این هستیم که چنین اعدام خودسرانه‌ای برای ایجاد رعب و وحشت صورت گرفته باشد». زندانی سیاسی عبدالباسط ریگی به اتهام قتل قاضی کریمی و همکاری با یکی از گروه‌های مخالف رژیم نیز در ۲۷ دی ماه در زندان زاهدان اعدام گردید. در زمینه احکام صادره نیز میتوان به صدور حکم اعدام زندانی سیاسی محمد جواد وفایی توسط شعبه ۴ دادگاه انقلاب مشهد به اتهام «افساد فی الارض» از طریق تحریق و تخریب عمدی اماکن خاص و همکاری با سازمان مجاهدین خلق نام برد و همچنین در این سال دو زندانی در اراک به اتهام «سب النبی» به اعدام محکوم شدند.

تفکیک اعدام‌های صورت گرفته در ۱۴۰۰ از بابت اتهام

در میان اعدام شدگان سال گذشته حداقل ۱۱ زن به اتهامات مختلف از جمله قتل وجود دارد.

همچنین دستکم ۲ کودک - متهم بنام های **سجاد سنجری و آرمان عبدالعلی** که در زمان ارتکاب جرم انتسابی کمتر ۱۸ سال داشتند از جمله اعدام شدگان بودند که با وجود اعتراضات داخلی و بین‌المللی حکم اعدامشان به اجرا درآمد. عباسقلی صالحی متهم مرتبط با مواد مخدر بعد از ۲۰ سال زندان درحالیکه از اتهام انتسابی تبرئه شده بود در ۷ مهر ماه در زندان اصفهان اعدام گردید. در روزهای آخر اسفندماه شمار اعدام‌ها در زندان عادل آباد شیراز افزایش چشمگیری داشت. بنا به گزارش فعالین حقوق بشر سیستم قضایی جمهوری اسلامی تصمیم گرفته بود که دست کم ۵۲ زندانی محکوم به اعدام در شیراز را اعدام کند، به این منظور آنها را از زندان بیرونند به زندان عادل آباد شیراز منتقل کرده است. اعدام‌های صورت گرفته به صورت مخفیانه انجام گرفته و اطلاع دقیقی از تعداد و زمان اعدام‌های این زندان در دست نیست.

بعد از انتشار خبر اعدام برخی از این زندانیان توسط خانواده هایشان، نیروهای امنیتی با تهدید این خانواده ها و پرسنل زندان از انتشار هرگونه خبر در مورد زندانیان اعدامی در زندان عادل آباد شیراز جلوگیری کرد.

- جمع بندی گزارشات مربوط به بازداشت ها و صدور حکم :

در طول سال گذشته دستکم ۲۰۰۶ بازداشت فعالین سیاسی، مدنی، کارگری، فعالین صنفی معلمان، فعالین فضای مجازی، دگراندیشان و شهروندان بهایی صورت گرفت که با اسامی مشخص ثبت گردیده است. این غیر از آمار دستگیرشدگانی است که اسامی و مشخصاتشان معلوم نگردیده؛ حکم محکومیت حبس ۳۵۴ نفر صادر یا در مرحله تجدید نظر تعیین تکلیف گردید بر این اساس محکومین ۱۹۰ سال و ۳ ماه و ۲۹ روز به حبس تعزیری و چند مورد حبس ابد محکوم شدند.

نگاهی گذرا به وقایع گسترده نقض حقوق بشر در زندانها طی سال گذشته :

بازداشت و صدور حکم برای شهروندان بهایی در شهرهای مختلف کشور، بازداشت دستکم ۳۰ نفر بدلیل شرکت در مراسم روز جهانی کارگر، بازداشت تعدادی از خانواده های دادخواه شهدای آبان، بازداشت و صدور حکم برای فعالین کارگری، در گذشت مشکوک و پر ابهام شاهین ناصری تنها شاهد پرونده نوید افکاری در سلول انفرادی زندان تهران بزرگ ، بازداشت چند تن از وکلا ، بازداشت چند تن از فعالین حوزه زنان، بازداشت و محکومیت تعدادی از نوکیشان مسیحی، بازداشت چندین تن از فعالین صنفی معلمان در پی اعتراضات گسترده و سراسری شان و محکومیت حبس برای برخی از معلمان، بازداشت نزدیک به ۳۰۰ نفر از کشاورزان و معترضان اصفهان در آذرماه، جانباختن **عادل کیانیپور** در پی اعتصاب غذا در زندان شیبان اهواز، جان باختن **بکتاش آبتین** شاعر فیلم ساز و عضو کانون نویسندگان در پی ابتلا به کرونا در زندان بدلیل انتقال دیرهنگام به بیمارستان ، جان باختن غیرمترقبه **امید موسوی** از بازداشت شدگان اعتراضات آبان ۹۸ در سن ۲۲ سالگی ۵ ماه پس از آزادی از زندان در اثر سکتة مغزی، مصادره ملک شخصی حداقل دو نفر از زندانیان سیاسی بنام رقیه سلطانی و زوج زندانی سیاسی فاطمه مثنی و حسن صادقی، مصادره ملک شخصی **ثبیدا تائید** شهروند بهایی به نفع ستاد اجرایی فرمان خمینی از جمله موارد مطرح بود

– جمع بندی گزارشات مربوط به احکام شلاق در سال ۱۴۰۰ :

در طول سال گذشته دست کم ۴۲۵۵ ضربه شلاق برای متهمین مختلف صادر شده است. یک فعال حقوق زنان، زندانیان سیاسی، دو دانشجوی معترض به ساقط نمودن هواپیمای اوکراینی، اسماعیل گرامی فعال کارگری، چندین فعال مدنی ترک، فعالین اقتصادی، کامیارفکور فعال کارگری و خواننده رپ، یک شهروند به اتهام سرقت ۳ بسته بادام زمینی برای فرزندش، حکم شلاق برای وکیل امیرسالار داودی، از جمله احکام صادره شلاق در سال گذشته بود. مرگ هادی عطارزاده در زندان اهر بعد از اجرای حکم شلاق در شهریورماه نظرها را بسوی این نوع شکنجه غیر انسانی جلب کرد؛ این درحالی بود که اعلامیه جهانی حقوق بشر میثاق بین المللی مدنی و سیاسی، کنوانسیون منع شکنجه مجازاتهای غیر انسانی و تحقیر آمیز را منع کرده‌اند، در گزارش بهمن ماه نفس در قفس، این مجازات غیر انسانی و تحقیر آمیز از لحاظ حقوقی مورد مذاقه و بررسی قرار گرفت.

فهرست دیگر موارد نقض حقوق بشر در طی سال گذشته :

قربانی کردن مردم با بیماری کوید ۱۹ بخصوص با تحریم واکسن خارجی توسط رهبر جمهوری اسلامی و در مراحل بعدی تعلل و تاخیر در واکسینه کردن مردم توسط مسئولین مربوطه که می تواند در زمره اتهامات جنایت علیه بشریت قرار گیرد، تداوم کشتار کولبران و سوختبران با شلیک مستقیم نیروهای امنیتی، برخورد خشونت آمیز با زنان در خیابان تحت عنوان بی حجابی، افزایش فشارهای معیشتی بر تمامی شهروندان برخورد خشونت آمیز با کشاورزان و معترضان اصفهان و استفاده از تفنگ های ساچمه‌ای که موجب آسیب‌های جدی به معترضان شده و حداقل ۱۰ نفر بینایی خود را از دست دادند، برخورد قهرآمیز و سرکوب مردم معترض به وضعیت بد معیشتی، تبلیغ و ترویج کودک همسری، وقوع چندین قتل تحت عنوان قتل‌های ناموسی تحت حمایت قانون از جمله دهشتناک ترین مورد آن که بازتاب گسترده داخلی و بین المللی داشت بریدن و گرداندن سر مونا حیدری کودک همسر اهوازی بود که در گزارشات بهمن ماه این موضوع از لحاظ حقوقی بررسی و در سایت «نفس در قفس» در اختیار علاقمندان قرار گرفت.

فهرست رویدادهای مهم در ارتباط با حقوق بشر طی سال گذشته :

تصویب شصت و هشتمین قطعنامه نقض حقوق بشر در ایران در آذرماه توسط کمیته سوم مجمع عمومی ملل متحد و تاکید بر افزایش سرکوب دگراندیشان و عدم پابندی حکومت جمهوری اسلامی به موازین حقوق بشری، برگزاری ۷۲ جلسه دادگاه حمید نوری یکی از عاملان کشتار و قتلعام زندانیان سیاسی در سال ۱۳۶۷ در زندان رجاییشهر که توجهات جهانی را به این واقعت مسلم تاریخی جلب کرده و جهشی بزرگ در راستای عدم مصونیت جنایتکاران از عواقب اعمال خود بوده و مستندات حقوقی برای مجازات سایر مقامات جمهوری اسلامی به جرم جنایت علیه بشریت در دادگاههای بین المللی برای آمران و عاملان آن از جمله ابراهیم رئیسی از اعضای هیئت مرگ را فراهم نمود. برگزاری دادگاه بین المللی آبان در لندن و محاکمه آمران و عاملان سرکوب قیام خونین آبان ۹۸ به اتهام جنایت علیه بشریت از دیگر رویدادهای مهم در سال گذشته بود.